

Simon Turvejaloste Oy
PL 15
95201 SIMO

Arviointiselostukseenne 9.3.2009

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO TAINIVAARANAAVAN TURVETUOTANTO- ALUEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUKSESTA, SIMO

JOHDANTO

Simon Turvejaloste Oy on 9.3.2009 toimittanut Lapin ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain, YVA-lain (468/1994 + muutokset) tarkoittaman ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (jäljempänä arviointiselostus, YVA-selostus), joka koskee Tainivaaranaavan turvetuotantoaluetta Simon kunnassa. Ympäristövaikutusten arviointimenettely alkoi, kun hankkeesta vastaava toimitti yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiohjelman 10.6.2008. YVA-menettely päättyy, kun yhteysviranomainen toimittaa arviointiselostuksesta laatimansa lausunnon hankkeesta vastaavalle.

Tämä lausunto on YVA-lain 9 §:n tarkoittama yhteysviranomaisen lausunto Tainivaaranaavan turvetuotantoalueen YVA-selostuksesta.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hanketiedot sekä esitetyt toteutusvaihtoehdot

Hankkeesta vastaava Simon Turvejaloste Oy on selvittänyt Tainivaaranaavan turvetuotantoalueen ympäristövaikutukset YVA-menettelyssä. Ympäristövaikutusten arviointiin on osallistunut myös konsulttina Jyväskylän yliopiston Ympäristöntutkimuskeskus.

Suunniteltu Tainivaaranaavan turvetuotantoalue sijaitsee Simon kunnassa noin 35 km Simon keskustasta koilliseen. Alueen etelä- ja länsipuolella Simojoen varressa noin 2 km sijaitsevat Sankalan, Alaniemen ja Ylikärpän asutuskeskitymät. Turvetuotantoalueen puhdistetut kuivatusvedet johdetaan laskuojalla alapuoliseen Myllyjoaan, joka laskee pohjoispuolelta Simojokeen.

Tainivaaranaapa muodostuu kahdesta lohkoista, joiden tuotantoala on 180,6 ha sekä kahdesta auma-alueesta joiden yhteisala on 13 ha. Myöskin auma-alueilla oleva turve tuotetaan.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkastellaan kahta vaihtoehtoa:

1. Hanketta ei toteuteta (0-vaihtoehto)

0-vaihtoehto tarkoittaa sitä, että turvetuotantoa ei aloiteta Tainivaaranaavalla lainkaan. Tämä merkitsee, että alueen nykytila säilyisi lähes ennallaan.

2. Hanke toteutetaan koko tuotantokelpoisella alueella (VE1)

VE1:ssä suunniteltu toiminta käsittää kuntoonpano-, tuotanto- ja jälkihoitovaiheen. Tuotantoalueen kunnostusvaihe kestää 2-5 vuotta, jona aikana rakennetaan vesiensuojelurakenteet ja tiestö, suo kuivatetaan ja alue kunnostetaan tuotantoa varten. Tuotantovaihe alkaa sen jälkeen, kun alueen kunnostus turpeen tuotantoon on valmistunut. Tuotantoaika on noin 25-30 vuotta riippuen siitä, kuinka paljon vuosittain pystytään turvetta alueella tuottamaan. Jälkihoitoon siirrytään sen jälkeen, kun tuotanto alueella loppuu. Jälkihoidolla tarkoitetaan turpeen tuotannosta poisjääneen alueen siistimistä, rakenteiden poistamista, sekä mahdollista ojitusta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistää huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. YVA-menettelyn tarkoituksena on selvittää ne hankkeen ympäristövaikutukset, jotka ovat merkittäviä hankkeen suunnittelun ja päätöksenteon kannalta ja joita eri tahot pitävät tärkeinä. Hankkeesta vastaava arvioi hankkeen ympäristövaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta sekä kokoaa arvioinnin tulokset arviointiselostukseen. Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta sekä sen riittävyydestä YVA-asetuksessa esitettyjen sisällöllisten vaatimusten pohjalta.

Turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarve määräytyy ympäristövaikutusten arvioinnista annetun YVA-asetuksen (713/2006) 6 §:n hankeluettelon kohdan 2 e) mukaan. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan Tainivaaranaavan turvetuotantohankkeeseen, koska sen suunniteltu tuotantopinta-ala on yli 150 ha.

Turvetuotantotoiminta vaatii ympäristöluvan, jota haetaan ympäristölupavirastolta. Ympäristövaikutusten arviointimenettely tehdään ennen lupakäsittelyä. Arviointiselostus sekä siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto liitetään lupahakemukseen.

ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiselostuksen vireilläolosta on ilmoitettu YVA-lain ja -asetuksen mukaisesti seuraavissa sanomalehdissä: Lounais-Lappi 23.3.2009, Pohjolan Sanomat 24.3.2009. Arviointiselostus on kuulutettu Simon kunnan sekä Lapin ympäristökeskuksen ilmoitustaululla 26.3.-8.5.2009. Arviointiselostus on ollut kuulutuksen ajan nähtävillä Simon kunnanvirastossa ja pääkirjastossa sekä Lapin ympäristökeskuksessa. Arviointiselostus on ollut myös nähtävillä Lapin ympäristökeskuksen internet-sivuilla osoitteessa <http://www.ymparisto.fi/LAP> > Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi > Vireillä olevat YVA-hankkeet.

Arviointiselostuksesta järjestettiin esittelytilaisuus Alaniemen Luontokeskuksessa 26.3.2009.

Lapin ympäristökeskus varasi mahdollisuuden antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta seuraavilta: Simon kunnalta, Lapin TE-keskuksen kalatalousyksiköltä, Tiehallinnon Lapin piiriltä, Lapin liitolta, Lapin lääninhallituksen sosiaali- ja terveystoimialalta, Museovirastolta, Metsähallituksen Luontopalvelulta, Simojoen kalastusalueelta, Isosydänmaan palikunnalta, Lapin luonnon-suojelupiiriltä, Sankalan kv osakaskunnalta, Alaniemen osakaskunnalta, Paliskuntain yhdistykseltä, Kemin Lintuharrastajat Xenus ry:ltä ja Suomen ympäristökeskukselta.

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Arviointiselostuksesta on annettu yhteensä yksitoista lausuntoa ja ei yhtään mielipidettä. Seuraavassa esitetään niistä yhteenveto.

Simon kunnanhallitus ja Simon kunnan ympäristölautakunta ilmoittavat lausunnoissaan, ettei heillä ole huomautettavaa Tainivaaranaan turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Museovirasto toteaa lausunnossaan, että sillä aiempaan lausuntoon viitaten ole huomautettavaa hankkeesta, jolla se ei arvioi olevan vaikutusta arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Tiehallinnon Lapin tiepiiri toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Arviointiselostuksessa on mainittu, että yleensä yhden turvetuotantoalueen turveumojen tyhjennys kestää muutaman kuukauden ajan. Turvetuotantoalueelta kuljetetaan tuona aikana noin 10-20 kuormaa turvetta. Lisääntyvän liikenteen on todettu lisäävän hiukan onnettomuusriskiä sekä poro-onnettomuuksien todennäköisyyttä.

Lapin tiepiirin käsityksen mukaan uuden turvetuotantoalueen aiheuttama liikenteen lisäys olemassa olevaan liikennemäärään nähden ei ole keskimäärin suuri. Turvekuljetukset voivat kuitenkin ajoittain aiheuttaa huomattavan rasakan liikenteen lisäyksen.

Arviointiselostuksessa todetaan, että lisääntyvä liikenne maantiellä 924 voi lisätä tien parannustarvetta, mitä on pidetty positiivisena vaikutuksena yhdys-

kuntarakenteeseen. Tiepiirin mukaan lisääntyvä raskas liikenne on selkeästi hankkeen haittavaikutuksia, vaikka se voikin aikanaan lisätä tien perusparannustarvetta.

Lisääntyvän liikenteen aiheuttama asukkaiden onnettomuusriski olisi tiepiirin mukaan tullut mainita myös vaikutusten vertailun yhteenvetotaulukossa nro 23. Lisäksi arviointiselostuksessa olisi voitu arvioida tarkemmin lisääntyneiden turvekuljetusten ja lisääntyneiden puukuljetusten yhteisvaikutuksia ja niiden mahdollisia vaikutuksia tienparannustarpeeseen ja onnettomuusriskiin.

Tainivaaranaavan turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa todettiin, että hankkeen yhteydessä on tarkoitus arvioida kuljetusreittien onnettomuusalttiita kohtia hankealueen läheisyydessä ja mahdollisia liikenneturvallisuuspuutteita sekä miettiä haittojen lieventämismahdollisuuksia. Näitä tietoja ei arviointiselostuksessa kuitenkaan ole esitetty.

Muulta osin Lapin tiepiirillä ei ole huomautettavaa arviointiselostuksen johdosta.

Lapin liitto toteaa lausunnossaan, että voimassa olevassa Länsi-Lapin seutukaavassa Tainivaaranaavan turvetuotantoalue on osoitettu maankamaran aines-tenottoalueeksi (EO 2500). Merkinnällä osoitetaan alueita soran, turpeen tai muiden ainesten ottoa varten. Alueen pohjoisreunaan on merkitty ulkoilureitti (ur). Arviointiselostuksessa Länsi-Lapin seutukaava on otettu huomioon ja todettu myös ulkoilureitin tarkoitus Rajalta-Rajalle -hiihtotapahtumaa palvelevana yhteytenä. Arviointiselostuksessa on tuotu esille turvetuotannon haitallisia vaikutuksia mm. alueen virkistyskäyttöön, poronhoitoon ja liikenneturvallisuuteen sekä pohdittu mahdollisuuksia haitallisten vaikutusten lieventämiseksi.

Tainivaaranaavan turvetuotantoalue toteuttaa Länsi-Lapin seutukaavan tavoitteita. Lapin liiton virasto pitää ympäristövaikutusten arviointiselostusta maakunnan suunnittelun näkökulmasta riittävänä.

Suomen ympäristökeskus on ilmoittanut, että se ei anna lausuntoa Tainivaaranaavan turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Metsähallitus katsoo, että Tainivaaranaavan turvetuotantoon otettavaa aluetta varten tehdyssä arviointiselvityksessä ei ole riittävästi otettu huomioon seuraavia asioita:

Harjuskannan osalta on ilmennyt selvää taantumaa koko Simon kunnan alueella Simojoessa. Samoin rapukannat ovat taantuneet voimakkaasti ja paikoitellen hävinneet kokonaan. Tilanne edellyttää sitä, että olemassa olevista tämänhetkisistä rapu- ja harjuskannoista olisi tehtävä laajempi selvitys. Selvityksessä olisi otettava huomioon aiemmin tehdyt selvitykset rapu- ja harjuskannoista turvetuotantoalueeksi aiotun alueen vaikutusalueelta vertailuaineistoksi. Edelleen Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tekemät selvitykset lohen poikastuotantoalueiden poikastiheyksistä pidemmältä jaksolta vuodesta 2005 alkaen ja tämänhetkisestä tilanteesta tulee liittää selvitykseen vertailuaineistoksi.

Simojelta on löydetty raakkuesiintymä, mutta arviointiselvityksestä ei ilme-
ne, että selvitystä olisi tehty Muta- tai Myllyojasta eikä Simojoesta turvetuo-

tantoalueeksi aiotun alueen alapuoliselta alueelta, joten raakkuselvitys tulisi tehdä ja liittää arviointiselvitykseen.

Paliskuntain yhdistys toteaa lausunnossaan, että Isosydänmaan paliskunta sijaitsee Simon ja Ranuan kuntien alueella. Paliskunnan kokonaispinta-ala on 2286 km². Kotikunta on Simo. Isosydänmaan paliskunnan suurin sallittu poroluku on 2000 eloporoa.

Tainivaaranaavan turvetuotantoalue sijaitsee Isosydänmaan paliskunnan alueella Simon kunnassa. Hankealueen pinta-ala on 226 ha. Tulee huomioida, että turvetuotannon vaikutusalue on paljon laajempi kuin edellä mainittu hankealue. Hankkeen aiheuttamat vaikutukset poronhoidolle ulottuvat, ilmenevät ja vaikuttavat paljon laajemmalla alueella.

Kannattava porotalous perustuu luonnonlaitumien käyttöön. Turvetuotantoalueella ja siihen liittyvällä toiminnalla on merkittäviä vaikutuksia Isosydänmaan paliskunnan poroelinkeinoon. Kyseessä olevalla alueella tai sen välittömässä läheisyydessä sijaitsee paliskunnan vasonta- ja luonnonlaidunalue. Siellä palkii vuosittain noin 700 poroa. Tämä on merkittävä osa paliskunnan poroista.

Turvetuotannon alueelle tuleva toiminta vaikuttaa merkittävästi paliskunnan poronhoitoon ja siitä aiheutuu merkittäviä menetyksiä ja haittoja poroelinkeinnolle.

Ympäristölupaan, YVA -ohjelman ja selvityksen sisältöön, tulee vaikuttaa erityislakien sisältö. Poroelinkeinon merkitys on todettu lainsäädännön tasolla. Sitä suojaavat ja sille antavat oikeuksia erinäiset poronhoitolakiin kirjatut säädökset. Isosydänmaan paliskunta sijaitsee poronhoitoon tarkoitettulla alueella, jossa poroilla on vapaa laidunoikeus.

Vapaa laidunnusoikeus on edellytys kannattavalle poronhoidolle. Se on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se on turvattu lain tasoisella säädöksellä (PHL 3 §). Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset on lueteltu laissa. Vapaa laidunnusoikeus on alueen käyttöoikeus.

Suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa (PHL 53 §). Viranomaisilla tarkoitetaan kaikkia viranomaisia, (joista nimettynä mainittu metsähallitus).

Isosydänmaan paliskunnan lausunto ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä turvetuotantotoimintaan liittyviä selvityksiä ja lupapäätöksiä tehtäessä. Isosydänmaan paliskunta käyttää lain sille suomaa oikeutta harjoittaa poronhoitoa alueella.

Turvetuotantoalueen hallinta on Simon Turvejaloste Oy:llä. Tainivaaranaapa -nimisen tilan, 751-401-93-2, omistaa Vapo Oy, joka on osakkaana Simon Turvejaloste Oy:ssä. Metsähallitus on aikoinaan luovuttanut Tainivaaranaavan alueen vaihtomaina Valajanaavan yhteismetsälle, joka puolestaan on myynyt tilan Vapolle.

YVA:ssa on tarkoitus selvittää YVA -laissa tarkoitettut todennäköisesti merkitävät haitalliset ympäristövaikutukset. Ympäristölle aiheutetut muutokset vai-

kuttavat keskeisesti porotalouteen. Poroelinkeinolle on taattu lain tasoisilla säädöksillä vapaa laidunnusoikeus poronhoitoalueella. Yhteysviranomaisen on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota poroelinkeinon asemaan suunnitellulla turvetuotantoalueella. ”Poronhoidolle aiheutuvat riskit ja haitat on selvitettävä sekä miten alueen jälkikäyttö vaikuttaa poronhoitoon. Alueen jälkikäytön eri vaihtoehtoja tulee kuvata ja vertailla” (yhteysviranomaisen lausunto).

Muun muassa tätä yhteysviranomaisen lausuntoa selvitettävistä kohteista ei ole YVA -selostuksessa juurikaan huomioitu.

Vaikutukset porotalouteen

YVA:n keskeisiä tehtäviä ovat a) hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutusten sekä riskitekijöiden selvittäminen, b) haitallisten vaikutusten ehkäisykeinojen kartoitus ja c) kansalaisten ym. tiedonsaanti- sekä mielipiteiden ilmaisumahdollisuuksien järjestäminen.

YVA ohjelmassa ei paneuduta porotalouden kysymyksiin ja porotaloudelle turvetuotantotoiminnasta aiheutuviin seurauksiin. Poronhoidon peruskysymykset, sen poronhoitolain mukainen oikeutus ja vapaa laidunnusoikeus si- vuutetaan kokonaan. Turvetuotannosta poroelinkeinolle aiheutuvat haitat ja riskit olisi tullut selvittää arviointiohjelmassa.

Siinä ei tuoda esiin yhtäkään keinoa haitallisten vaikutusten pienentämiseksi, muuttamiseksi tai muuten hallittaviksi kokonaisuuksiksi, vaikka YVA:n yksi tehtävistä on tuottaa oleellista tietoa ja kartoittaa haitallisten vaikutusten ehkäisykeinoja.

Valtakunnallisia alueiden käyttötavoitteita luetellaan, mutta poronhoitoa koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet jätetään mainitsematta.

”YVA -lainsäädännössä ympäristövaikutus -käsite on laaja ja sen avulla pyritään edistämään vaikutusten kokonaisvaltaista huomioon ottamista” (samoin myös YVA direktiivi). (Ismo Pölönen, YVA:n riittävyys YVAL:n ja KHO:n päätösten valossa).

Tähän perustuen YVA ohjelmassa ja selvityksessä vaikutusten selvittäminen tulee tehdä ottamalla huomioon kokonaisvaikutukset; siten myös turvetuotannon porotalouteen Isosydänmaan paliskunnan alueella kohdistuvat kumulatiiviset vaikutukset tulee selvittää.

Haitallinen ympäristökuormitus on usein peräisin monesta eri päästölähteestä. Samoin poronhoidolle aiheutuvat haitalliset vaikutukset ovat usein peräisin monista kohteista.

Laidunalueiden pirstoutumisen aiheuttaa 16 erillistä turvetuotantoaluetta Isosydänmaan paliskunnan alueella. YVA:ssa tulee arvioida kokonaisvaikutuksia kaikkien turvetuotannon vaikutusten osalta.

YVA:ssa todetaan, että hankkeella on vaikutuksia porotalouteen. Vaikutusten luonnetta, laajuutta ja merkittävyyttä ei ole käsitelty lainkaan. Sen sijaan siellä on todettu, että ”porojen liikkumisesta turvetuotantoalueella on haittaa turvetuotannolle. Porot saattavat olla tuotantokoneiden tiellä, ne voivat hajottaa karheita ja rikkoa aumoja.” Näin todellakin saattaa tapahtua. Porot tulevat

luontaisesti hakeutumaan perinteisille kesälaidunalueille. Avoin alue tulee houkuttelemaan poroja ja todennäköisesti ne kerääntyvätkin turvetuotantoalueelle räkkää pakoon.

Paliskunnat ovat huolissaan porojen turvallisuudesta. Simon Turvejaloste Oy tulee velvoittaa huomioimaan mahdollisessa turvetuotantotoiminnassaan porojen liikkumisen ja oleskelun alueella. Vastuu aiheutuneesta vahingoista on turvetuotannon harjoittajalla. Poronhoitolain mukaan porojen aiheuttamat vahingot korvataan vain PHL 6 luvussa luetelluille kohteille.

Simon Turvejaloste Oy:n tulee aktiivisesti ottaa käyttöön turvallisuutta parantavia toimintamalleja ja käytäntöjä. Mahdollisen tuotantoalueen kanaviin tulee toteuttaa riittävä määrä luiskauksia, jotta porot, etenkin pienet vasat pääsevät turvallisesti yli. Kanaviin tarvitaan myös riittävä määrä ylikulkusiltoja, jotta poronhoitajien turvallisuus poronhoitotöissä taataan. Turvealueen mahdollinen aitaaminen on tapahduttava aina vaaraa aiheuttavan toimijan, tässä tapauksessa Simon Turvejaloste Oy:n kustannuksella. Turvetuotantoyhtiön tulee vastata eläimien ja poronhoitajien turvallisuudesta alueella.

Poronhoitolain 42 §:n mukaan porojen pelottelu on kielletty. Pelottelemisesta poronhoitajalle ja paliskunnalle aiheutunut vahinko ja haitta on korvattava. Turveyhtiön tulee toiminnassaan ottaa poronhoito huomioon. Mahdollisessa lupapäätöksessä vastuulliset toimijat tulee velvoittaa toimimaan tavalla, jolla vahingot ja haitat pienennetään tai vältetään kokonaan.

Poroelinkeinon menetykset ja haitat

Paliskuntain yhdistys ja Isosydänmaan paliskunta ovat tuoneet porotaloudelle aiheutuvia haittoja ja vahinkoja esille jo antamassaan lausunnossa YVA - ohjelmasta. Muun muassa porojen tarvitsema vasomarauha häiriintyy mittavan turvetuotantoalueen ja sen vaatimien tiestöjen läheisyydessä, luontainen laidunkierto häiriintyy, porojen kuljettaminen paliskunnan omistamiin, jo olemassa oleviin aitoihin vaikeutuu, infrastruktuuri menettää osin toimivuutensa ja paliskunnat joutuvat rakentamaan uusia rakennuksia, rakennelmia, teitä tai siltoja.

Pienienkin suoalueiden menetykset pirstovat paliskuntien laidunalueita. Porot tarvitsevat yhtenäisiä laidunalueita, sekä ns. viherkäytäviä näiden välille. Suoalueet ovat merkittävä kesälaidunalue niin ravinnon kuin rauhallisuuden takia. Porojen lihatuotto painottuu vasojen teurastukseen (osuus kokonaismäärästä 75-80 %). Vasat syntyvät keväällä ja ne teurastetaan syksyllä. Niiden pääasiallinen ravinto löytyy suolta ja kosteikoilta.

Poroelinkeinon menetyksiä tulee tarkastella kokonaisuutena. Isosydänmaan paliskunnan alueella on ainakin 16 turvetuotannossa olevaa tai siihen valmisteltavaa kohdetta. Poroelinkeino vaarantuu, ellei suhtauduta vakavasti suoalueiden jatkokäytön järjestämiseen. Paliskunnat ovat menettämässä pysyvästi merkittävän osan vasonta- ja kesälaidunalueesta, mikäli turvetuotantoalueiden jatkokäyttö ei palauta soita ennalleen tai porotalouden käyttöön. Nimelliset korvaukset eivät tule kattamaan poroelinkeinolle, paliskunnalle ja poromiehille (elinkeinon harjoittajille) menetyksiä, joita aiheuttavat paliskunnan kesälaidunten menetys pala palalta.

Maan käyttöön liittyvät kaikkinaiset yhteisvaikutukset kumuloituvat ja vaarantavat poroelinkeinon lain suomaa ja turvaamaa oikeutta harjoittaa elinkeinoaan poronhoitoalueella. Kesälaitumien menetystä ei voida korvata muun, esimerkiksi syys- tai talvilaitumien lisääntyvällä käytöllä. Ympäristövahinkojen arviointiohjelmaan olisi pitänyt selvittää turvetuotannossa olevat, käyttöön valmisteltavat ja suunniteltavana olevat alueet, jotta vaikutuksia pystyttäisiin arvioimaan.

Työmäärän lisääntyminen

Paliskuntien työmäärä tulee lisääntymään turvetuotannon käynnistymisen myötä. On jo nyt selvää, että porot tulevat hakeutumaan avoimelle tuotantoalueelle vuosisatojen luonnollisen laidunkierron mukaisesti. Lisäksi muuttuneet olosuhteet suosivat porojen kerääntymistä alueelle. Avoimet alueet ovat suotuisa ympäristö poroille räkkäaikana. Porojen kokoaminen avoimelta ja ojitetulta alueelta tulee olemaan työlästä. Porojen käyttäytymisen tuntemuksemme perusteella on erittäin todennäköistä, että ne tulevat hakemaan ravintoa ympärillä olevilta viljelyksiltä, kun ne eivät saa ravintoa varsinaiselta suoalueelta. Tämä tulee aiheuttamaan paineita suojata olemassa olevia viljelyksiä, pihapiirejä ja puutarhoja porojen aiheuttamilta vahingoilta.

Tällä hetkellä paliskunnilla ei ole näkyvissä erityisiä tarpeita viljelyksien ai-
taamisille. Mikäli porot ohjautuvat turvetuotantoalueista johtuen vakituisesti asuttuihin pihapiireihin, puutarhoihin tai muuhun erityiseen käyttöön otetuille alueille tai aiheuttavat vahinkoa maa- ja metsätaloudelle, tulee turveyhtiön osallistua kulujen kasvun suuruisella osalla kustannuksiin. Voidaan sanoa jo etukäteen, että tämä on suoranainen haitta, joka on turveyhtiön toiminnasta aiheutuvana korvattava.

Turvetuotanto on massiivista luonnonvarojen hyväksikäyttöä. Turvetuotantoyhtiö tai kolmas osapuoli, jolle toiminta osittain tai kokonaan mahdollisesti siirretään, tulee vastuuttaa korvaamaan toiminnasta aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kuin myös sitoutua osapuolten välillä mahdollisesti tehtyihin sopimuksiin.

Turvetuotantoalueen jatkokäyttö

Jatkokäyttö mahdollisen turvetuotannon päättymisen jälkeen on erittäin tärkeä kysymys paliskunnalle. Poroelinkeino kantaa erityistä huolta turvetuotannon päättymisen jälkeisistä toimista. Tässä YVA menettelyssä tulee suunnitella turvetuotannossa olleiden soiden jatkokäyttö. Suot tulee palauttaa takaisin entiseen luonnontilaansa porolaitumiksi.

Isosydänmaan paliskunta näkee uhkana totaalisen porojen laidunoikeuden menetyksen turvetuotantokäyttöön otetuilla alueilla. Suot ovat yksi tärkeimmistä luontotyypeistä alueellamme. Ne ovat merkittäviä koko ekosysteemin ja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Mikään toiminta ei saa vaarantaa luonnon tasapainoa. Turvetuotantoalueita on katsottava kokonaisuutena. Turvetta nostetaan laajoilta alueilta poronhoitoalueella. Mahdolliseen ympäristölupaan tulee sisällyttää turvetuotantoalueen palauttamisen alkuperäiseen tilaan, jossa se alun alkaen oli.

Maan käyttäjällä, Simon Turvejaloste Oy:llä on vastuu toimintansa aiheuttamista muutoksista ympäristölle. Luonnonsuojelulain mukaan toimijalla on en-

sisijainen vastuu. Lupaehdoissa tulee velvoittaa varsinaista toimijaa ja alueen hyödyntäjää vastaamaan ympäristön tilasta toiminnan jälkeen. Toimijan velvoittaminen palauttamaan tuotantoalue takaisin alkuperäiseen muotoonsa lie-
nee vaikeaa tuotannon päättymisen jälkeen. Luonnon monimuotoisuuden ja
kestävän kehityksen turvaaminen tulisi varmistaa riittäväillä lupaehdoilla ja
mahdollisesti myös turvaavilla vakuuksilla.

Tiedottaminen

Sosiaalisia vaikutuksia tutkittaessa käy ilmi, että 58 % kyselyyn osallistuneista ei ollut saanut tietoa hankkeesta. Onko hankkeesta tiedottaminen ollut riittävää ja oikein kohdistettua?

Valtakunnallinen alueidenkäyttötavoite

YVA:ssa valtakunnallinen alueidenkäyttötavoite poronhoidon turvaaminen po-
ronhoitoalueella on sivuutettu.

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen

Turvetuotannosta syntyy paliskunnalle haittoja ja vahinkoja. Kaikki turvetuo-
tannon aiheuttamat välilliset ja välittömät kustannukset, haitat ja vahingot,
myös ennalta arvaamattomat myöhemmin ilmenevät, tulee korvata paliskun-
nalle täysimääräisesti täyden korvauksen periaatteella.

Keskinäiset neuvottelut

Paliskuntain yhdistys ehdottaa, että Simon Turvejaloste Oy:n ja Isosydänmaan
paliskunta vuosittaisilla yhteydenpidoilla sopivat turpeen noston aikaisista asi-
oista sekä ratkaisevat mahdollisesti osapuolten välille syntyneitä ongelmia.
Turvetuotanto on massiivista luonnonvarojen hyväksikäyttöä.

Sopimusten ja lupien sitovuus kolmanteen osapuoleen nähden

Turvetuotantoyhtiö tai kolmas osapuoli, jolle toiminta osittain tai kokonaan
mahdollisesti siirretään, tulee vastuuttaa korvaamaan toiminnasta aiheutuvat
vahingot. Lupaehdot, kuin myös paliskunnan ja turveyhtiön keskenään teke-
mät sopimukset tulee saattaa lupapäätöksen kautta rasitteen omaisesti sito-
maan myös mahdollista kolmatta osapuolta.

Ympäristövaikutusten arvioinnin riittävyys ja yhteenveto

Arviointiselostuksen riittävyyden arviointi tulisi toteuttaa vertailemalla arvi-
ointiselostusta arviointiohjelmaan ja siitä annettuun yhteysviranomaisen lau-
suntoon sekä YVA lain 12 §:ssä annettuihin sisältövaatimuksiin.

Paliskuntain yhdistyksen näkemys on, että Tainivaaranaavan turvetuotantoalu-
een ympäristövaikutusten arviointiselostus porotalouden osalta ei ole riittävä.

YVA:ssa on sivuutettu hankealuetta laajemmalle ulottuvien vaikutusten arvi-
ointi porotalouden osalta.

Hankkeen aiheuttamat haittavaikutukset poroelinkeinolle ovat merkittäviä ja
aiheuttavat Isosydänmaan paliskunnalle huomattavia taloudellisia menetyksiä

ja toiminnallisia haittoja. Vahingot, haitat ja menetykset tulee korvata täysimääräisesti.

Alueen ennallistamisen selvitys on laiminlyöty.

Turvetuotannossa Isosydänmaan alueella kyse on niin mittavista poroelinkeinoon vaikuttavista päätöksistä, että jatkokäyttö on syytä selvittää ennen lupapäätöstä.

Ainut keino turvata poroelinkeinoon jatkuvuutta on kunnostaa ja palauttaa turvetuotannosta poistuvia alueita porojen kesälaitumiksi sopivaan käyttöön turvetuotannon päätyttyä.

Paliskuntain yhdistys varaa Paliskuntain yhdistyksen hallitukselle tarvittaessa mahdollisuuden antaa lisäselvityksiä ja lisälausunnon asiassa.

Isosydänmaan paliskunta toteaa lausunnossaan, että arviointiselostus on varsin kattava ja antaa hyvän kokonaiskuvan hankkeesta. Paliskunnan mielestä porotalouden osalta haittoja on vähätelty. Koska alue on laaja ja sijaitsee keskellä porojen laitumia ja porot tulevat suurella todennäköisyydellä ottamaan alueen ns. rakkäpaikakseen ei paliskunta voi ottaa vastuuta porojen poistamisesta sieltä.

Myös alueen jälkikäyttö on jätetty kokonaan huomioimatta. Tämä asia on paliskunnan kannalta ensiarvoisen tärkeä. Paliskuntaa ei voi asettaa siihen asemaan, että alueelle tulee sellaista toimintaa, mikä velvoittaa paliskunnan mahdollisesti aitaamaan ko. alueen. Paliskunnan sisällä on turvetuotantoalueita jo entuudestaan n. 7000 ha. Paliskunta katsoo, että käytännön pitäisi olla yhteinen kaikkien isoja maa-alueita koskevia ympäristölupia myönnettäessä. Vaaditaanhan kaivostoiminnaltakin selkeä sitoutuminen maan jälkikäyttösuunnitelmaan riippumatta alueiden omistussuhteista.

Alueen omistaa tällä hetkellä tietojemme mukaan VAPO Oy. Alue on kuitenkin ollut Metsähallituksen omistuksessa ja se on rikkonut poronhoitolakia vaihtaessa alueen Tainivaaran Yhteismetsän kanssa kuulematta paliskuntaa (53§).

Lapin luonnonsuojelupiiri ry toteaa lausunnossaan, että suomalainen suoluonto on eurooppalaisittain ja maailmanlaajuisesti harvinaista ja ainutlaatuista monimuotoisuutensa vuoksi. Lapin luonnonsuojelupiiri kannattaa suoluonnon laajamittaista ennallistamista turvetuotannon sijaan.

Lausuttavana olevassa ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on hieman harhaanjohtavasti kirjoitettu turvetuotannon kasvuun liittyvistä energiantuotantoratkaisuista sekä tuotannon liittymisestä biopolttoaineiden käytön lisäämiseen (s. 3).

Hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli IPCC luokittelee turpeen päästöt samaan luokkaan fossiilisten polttoaineiden kanssa. Suomessa turpeen energiankäytöstä aiheutuu tuotettua energiayksikköä kohti noin 12 prosenttia korkeammat hiilidioksidipäästöt kuin kivihiiilestä. Turvetta ei siis voida lukea uusiutuvaksi tai hitaasti uusiutuvaksi energianlähteeksi eikä se siten ole osana ratkaisua ilmastonmuutoksen torjunnassa. Tähän tulokseen on tultu Euroopan

unionissakin RES- direktiivin käsittelyssä (Suomen luonnonsuojeluliiton julkaisu, Turve-fossiilinen energiaratkaisu, 2009).

Hankkeen vaikutus vesistöön ja pohjaeläimistöön

Turvesoiden kuivatus merkitsee aina merkittävää haittaa alapuolisille vesistöille. Simojoki kuuluu Natura 2000-suojeluverkkoon, joten sen tilan seurantaan ja suojelutoimiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Ottaen huomioon muut joen tilaan vaikuttavat hankkeet, olisi luonnonsuojelulain 10:65 §: n mukainen Natura- arviointi tarpeen.

Arviointiselostuksessakin mainitaan Simojoen kuormitusten kasvaneen 2000-luvulla ja niiden arvioidaan mahdollisen uuden turvetuotantoalueen myötä kasvavan entisestään. Arviointiselostuksesta käy mm. ilmi, että pintavalutuksen jälkeiset pitoisuusmuutokset näkyvät Myllyjoassa alivalumatilanteessa selvinä.

Ympäristövaikutuksen arviointiselostuksen mukaan Myllyjoan pohjaeläimistöstä puuttuu tavanomainen suodattajavesiperhonen, joka on yleensä runsas Myllyjoan kaltaisissa vesistöissä. Syynä tähän voi olla ylivirtaamakausina turvemailta huuhtoutuva suuri kiintoainemäärä, joka helposti tukkii suodattajavesiperhosten pyyntiverkot ja estää eläinten ravinnon saannin (s. 35). Tämän perusteella voidaan todeta, että uusi turvetuotantoalue lisäisi kiintoainemäärän huuhtoutumista ja heikentäisi entisestään Myllyjoan pohjaeläimistön elinmahdollisuuksia.

Hankkeen ei voida katsoa edistävän EY:n vesipolitiikan puitedirektiivin (2000/60/EY) tavoitteiden toteutumista hyvästä vesistöjen tilasta.

Hankkeen vaikutus kalastoon

Turvetuotannolla on vaikutusta kalastoon. Turvetuotantoalueiden alapuolisilla jokialueilla on havaittu muutoksia kalastossa, jotka ovat johtuneet lisääntymisalueiden liettymisestä ja muutoksista kalojen ravintoeläinyhteisöissä. Arviointiselostuksessa on todettu, että turvetuotannon vaikutuksia on vaikea arvioida, koska kalakannoissa esiintyy luontaisia kannanvaihteluita ja myös metsäojituksella voi olla merkitystä asiaan. (s. 50)

On kuitenkin selvää, että turvetuotanto aiheuttaa alapuolisten jokialueiden liettymistä ja tätä kautta muutoksia kalojen ravintoeläinyhteisöissä, joten turvetuotannon vaikutusta kalastoon ei voi kiistää. Myös arviointiselostuksessa on todettu, että hanke vaikuttaa ensisijaisesti Myllyjoan kalastoon.

Vaikutukset luontoon ja linnustoon

Hyvänä asiana Lapin luonnonsuojelupiiri pitää sitä, että hankealueen itäpuolella oleva laaja luonnontilaisen kaltainen avosualue on jätetty hankkeen ulkopuolelle.

Hankealueen ulkopuolella avokaistaleen lettokuviolla havaittiin muun muassa valtakunnallisesti silmälläpidettävää ja alueellisesti uhanalaista punakämmekkää, rauhoitettua ja alueellisesti uhanalaista suovalkkua sekä alueellisesti uhanalaista karhunruohoa ja rimpivihvilää. Lisäksi alueella tavattiin vaa-leasaraa, joka on Suomen kansainvälinen vastuulaji. (s.52)

Hankealueen ulkopuolisen, hankealueeseen rajoittuvan avosuon kasvillisuus on huomionarvoista. Arviointiselostuksen mukaan hankealueen kunnostus turvetuotantoalueeksi sekä turvetuotanto eivät vaikuttaisi hankealueen itäpuolella olevaan alueeseen. Tämä riippuu kuitenkin mm. vedenvirtaamien käsittelystä ja laskuojan sijainnista. YVA- selostuksen tekstin perusteella ei saa tarkkaa käsitystä esimerkiksi siitä, mitkä osat alueesta on ojitettu ja millä perusteella turvetuotantoalue ei vaikuttaisi viereiseen lettosuohon, vaikka ilmeisesti hankealueen ojitusten on jo todettu aiheuttaneen vaikutuksia myös alueen itäpuolisella suolla. Arviot siitä, mihin asti vaikutukset ulottuisivat, ovat vain arvioita. Korkeuskäyrien näkyminen kartoissa olisi ollut tarpeellista vaikutusten arvioinnin kannalta.

Arviointiselostuksen mukaan hankealueeseen rajoittuvalla avosuolla on arvokkaampaa linnustoa kuin itse turvetuotanto-alueella. Kuitenkin myös hankealueella on tavattu suojelustatuksen omaavia lajeja. On huomionarvoista, että avosuolla on havaittu EU:n lintudirektiivissä oleva suopöllö ja liro. (s.54).

Arviointiselostuksessa on mainittu, että turvetuotanto voi vaikuttaa avosuon linnustoon ja erityisesti melulla on suuri vaikutus. Melun vaikutus ulottuu niin soidinkäyttämiseen kuin myös lintujen pesintään.

Pölypäästöt

Arviointiselostuksen mukaan turvetuotannosta voi aiheutua pölyhaittoja asutukselle ja virkistyskäytölle sekä luonnolle erityisesti vesistöjen pintaan laskeutuvan pölyn muodossa. Turvepöly on tummaa ja veden pinnalle laskeutuessaan kuivaa ja vettä hylkivää. On myös mahdollista, että turvepöly vaikeuttaa ulkona oleskelua ja likaa pihakalusteita sekä aiheuttaa herkille henkilöille hengitysoireita. (s. 57) Pölyämisen voimakkuuteen ja leviämiseen vaikuttavat sääolosuhteet, turpeen laatu ja paikalliset leviämisolosuhteet eli puusto ja maastonmuodot.

Pölypäästöt aiheuttavat väistämättä kielteisiä vaikutuksia myös itäpuolisen lettosuon kasvillisuudelle, eläimistölle ja linnustolle.

Vaikutukset virkistyskäyttöön ja muihin elinkeinoihin

Turvetuotantoalueen perustaminen aiheuttaisi kielteisiä vaikutuksia alueen ja lähiympäristön virkistyskäyttöön ja osaltaan estäisi sen. Se vähentäisi myös alueen viihtyvyyttä merkittävästi. Kielteiset vaikutukset mm. poronhoitoon ovat selvät. Piiri haluaa kiinnittää huomiota vielä siihen, että ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa esitelty kysely on tehty hyvin pienellä otannalla.

Hankkeen toteuttamiskelpoisuus

Tainivaaranaavan turvetuotantohankkeen YVA-selostuksessa ei ole riittävän hyvin arvioitu alueen itäpuolella sijaitsevaan lettosuohon kohdistuvia haittoja. Myöskin Myllyojan kuormitusvaikutusta vesistöön ja vaikutusta kalakantoihin on vähätelty, vaikka ne ovat selvästi todettavissa. Vesistöjen tai kalakantojen tilan parantamiseen tähtäävät EY: n direktiivit ja muut kansalliset säännökset eivät ole ohjeita vaan velvoittavia ja sitovia määräyksiä.

Lopuksi

Lapin luonnonsuojelupiiri suhtautuu edellä mainituin tavoin kriittisesti Tainivaaranaavan turvetuotantoalueen perustamiseen ja pitää järkevänä turpeenoton ohjausta luontoarvonsa menettäneille metsäojitetuille soille ja suopelloille, jotka eivät myöskään vaaranna läheisten luonnontilaisten tai luonnontilaisen kaltaisten soiden tilaa siirtymäaikana ennen turpeen energiakäytöstä luopumista. Lisäksi on otettava huomioon turpeenoton aiheuttamat muut haittavaikutukset mm. vesistöille, eläimistölle ja linnustolle.

Kemi-Tornion Lintuharrastajat Xenus ry pitää arvioita turvetuotantoalueen vaikutuksesta linnustoon oikeana.

Hankealue vaikuttaa kuitenkin myös viereisen avosuon linnustoon, missä pesii mainittujen lajien lisäksi EU:n direktiivilaji kurki. Lisäksi avosuolla tavattiin suorittamissamme linjalaskennoissa soitimella 13 teertä, joka myös on direktiivilaji. Teeret pesivät suon lähellä olevissa metsissä, mahdollisesti siis myös hankealueella.

Avosuon pesimärauhan turvaamiseksi ja maiseman säilyttämiseksi ehjänä avosuon ja hankealueen rajalle pitää jättää 10 metriä leveä kulissimetsä.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Tässä yhteysviranomaisen lausunnossa on otettu huomioon arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet.

Hankkeen kuvaus

Hankekuvaus on esitetty pääosin riittävän selkeästi ja se on täsmällisempi kuin ohjelmavaiheessa. Arviointiselostuksessa on esitetty pääpiirteissään yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta annetussa lausunnossa vaaditut seikat hankkeesta ja sen tarkoituksesta, hankkeesta vastaavasta, hankkeen suunnitteluvaiheesta, sijainnista, maankäyttötarpeesta ja liittymisestä muihin hankkeisiin. Hankkeen tarkoitusta on selvitetty riittävästi.

Vaihtoehtojen käsittely

Selkeä puute arviointiselostuksessa on, että arvioitavana on ainoastaan kaksi vaihtoehtoa, joista toinen on hankkeen toteuttamatta jättäminen. Vaihtoehtojen puute heikentää jo lähtökohtaisesti YVA-selostusta. Selostuksesta ei löydy kunnan perusteluja, miksi vaihtoehtoja ei ole saatu muodostettua. Ympäristökeskus oli jo arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossaan todennut vaihtoehtojen tarkastelun tärkeyden YVA-menettelyssä.

Hankkeesta vastaava on valinnut vesiensuojelumenetelmäksi sarkaojien liettaskut, sarkaojapidättimet, padottavalla rakenteella ja pintapuomilla varustetut neljä laskeutusallasta sekä ympärivuotisesti pumppaamalla toimivan pintavalutuskentän. Vaihtoehtoisia vesiensuojeluratkaisuja ei ole esitetty, joten parhaan käyttökelpoisen tekniikan edellytyksiä ei ole voitu perusteellisemmin

tarkastella. Esimerkiksi pintavalutuskenttien ym. vesiensuojeluratkaisujen järjestämisestä ja sijoittamisesta alueelle olisi voinut muodostaa vertailtavia vaihtoehtoja. Suunniteltujen vesiensuojelurakenteiden toimivuuden arviointi on tehty varsin yleisellä tasolla. Selostuksessa olisi voinut tuoda esiin viimeisimpiä tutkimustuloksia esimerkiksi pintavalutuskenttien toimivuudesta ja erilaisten rakenteiden tehokkuudesta. Näissä tutkimuksissa on mallinnettu pintavalutuskentän ja yläpuolisen valuma-alueen pinta-alojen suhdetta kentän pidätyskykyyn nähden. Tarkempien mallien hyväksikäyttö on keskeisessä asemassa suunniteltaessa vesiensuojelurakenteiden toimivuutta ja arvioitaessa vesistövaikutuksia.

Myöskin tuotantoalueen pinta-aloista tai tuotantoalojen vaihteistamisesta sekä alueen jälkikäytöstä olisi voinut muodostaa erilaisia vaihtoehtoja. Mm. paliskuntain yhdistys on lausunnossaan arviointiselostuksesta tuonut esiin, kuinka tärkeä poronhoidon kannalta on jo hankkeen alkuvaiheessa suunnitella turvetuotantoalueiden jälkikäyttöä. Ympäristökeskuksen mielestä arviointiselostuksessa olisi tullut selvittää tarkemmin erilaisin vaihtoehdoin, miten tuotantoalueen jälkikäyttö hoidetaan ja millaisia vaikutuksia niillä on poronhoidolle.

Hankkeen vaikutusten vertailu nykytilan (0-vaihtoehto) ja hankkeen toteuttamisen välillä on esitetty pinnallisesti ja puutteellisesti. Se ei anna syvempää käsitystä hankkeen aiheuttamista muutoksista.

Vaikutusten selvittäminen ja merkittävyyden arviointi

Painopiste ympäristövaikutuksia selvitettäessä on asetettu merkittäväksi arvioituihin ja koettuihin vaikutuksiin, kuten vesistövaikutuksiin, kalastolle ja kalastukselle aiheutuviin vaikutuksiin, tuotantoalueen ja sen ympäristön luontovaikutuksiin, ilmaan kohdistuviin vaikutuksiin (melu, pöly) sekä ihmisiin kohdistuviin vaikutuksiin (alueen käyttö, elinolot, viihtyvyys, liikenne).

Puutteena on, että ympäristövaikutusten arvioinnissa on käytetty yllättävän vähän hyväksi aiempien tutkimusten ja selvitysten tietoja. Simojoelta ja arvioitavan hankkeen vaikutusalueelta on helposti saatavilla tuoretta, yksityiskohdata, avoimesti julkaistua tietoa esimerkiksi vedenlaadusta, kalastosta ja pohjaeläimistöstä. Näitä tietoja ei kuitenkaan ole juurikaan käytetty hyväksi YVA:ssa kerättyjä aineistoja tarkasteltaessa.

Vesistön nykytila ja vesistövaikutukset

Vedenlaatudata ja pohjaeläintulokset osoittavat alapuolisen Myllyojan jo nykyisellään kärsivän ojitusten aiheuttamasta kuormituksesta. Fosforipitoisuudet olivat muita samaa kokoluokkaa edustavia sivupuroja korkeammat ja pohjaeläimistössä havaittu suodattajavesiperhosten niukkuus vastasi Lumiojan ja Vähä-Tainiojen turvetuotannon vaikutusten alaisilta alueilta aiemmin tehtyjä havaintoja. Vaikka ympäristövaikutusten arvioinnissa käytetyn aineiston niukkuus vaikuttaneekin tuloksiin, antaa aineisto selviä viitteitä jo nykyisellään kohonneesta ravinne- ja kiintoainekuormituksesta.

Arvioinnissa laskettujen kuormituslukujen perusteella varsinkin kiintoaineen ja fosforin kuorma alapuoliseen Myllyojaan nousee merkittävästi vesiensuojelutoimista huolimatta. Simojoen valuma-alueella on tyypillistä voimakkaat vir-

taaman vaihtelut. Näin ollen pintavalutuskentän toiminnan kannalta epäedullisen kevättulvan aikana on olemassa todellinen riski, etteivät suunnitellut rakenteet toimi odotetusti.

Kalasto

Vaikka Myllyojasta Simojokeen purkautuvan veden vaikutus ei ole laaja-alainen, voi turvetuotantoalueen perustamisen ja toiminnan aiheuttamalla lisäkuormituksella olla paikallisia vaikutuksia myös alapuolisen Tainikosken tilaan. Siksi olisi hyvä tarkastella yksityiskohtaisemmin Tainikosken merkitystä poikastuotantoalueena ja matkailu- ja virkistyskalastuskohteena. Alueen kalastoa seurataan RKTL:n toimesta vuosittain.

Pohjaeläimistö

Ympäristövaikutusten arviointiohjelman lausunnoissa pyydettiin myös arviota vaikutuksista alueen rapukantaan. Rapua ei kuitenkaan huomioida arviointiselostuksessa. Siksi myös rapukannan tilan selvittäminen hankkeen vaikutusalueella (Myllyoja, Tainikoski suvantoineen) olisi paikallaan. Samalla tulisi suorittaa uhanalaiseksi luokitellun jokihelmisimpukan eli raakun pienimuotoinen inventointi edellä mainituilla alueilla. Raportissa mainittu Simojoki-LIFE hankkeessa toteutettu jokihelmisimpukka inventointi koski vain kunnostuksen kohteena olevia koskialueita suvantoineen. Simojoen sivujokien mahdollisista raakkupopulaatioista ei ole olemassa mitään tietoa, mutta esimerkiksi Kemi- ja Tornionjoen alueilla suoritetuissa inventoinneissa elinkelpoisimmat populaatiot on löydetty nimenomaan pienistä sivuvesistöistä.

Vaikutukset pohjavesialueisiin

Ko. turpeenottoalueen lähimmät pohjavesialueet ovat noin 9 km päässä joten pohjavesien suhteen ei ole erityistä huomioitavaa.

Vaikutukset kasvillisuuteen, linnustoon ja luonnon monimuotoisuuteen

Kasvillisuus

Kasvillisuusselvitys on tehty alueelta, mutta arvioinnissa ei ole havainnollistettu, miten lähellä tuotantoalueen reunavyöhykettä uhanalaisten ja huomionarvoisten lajien esiintymät sijaitsevat.

Hankealueen itäreunaan rajautuva avosuo koostuu pääosin keskiravinteisista nevatyypeistä, mutta alueen eteläosassa on myös letto- ja lettonevakuvioita. YVA-selostuksessa ei ole mainintaa edellä mainittujen lettoluontotyyppien luonnontilaan jo kohdistuneista muutoksista. selostuksessa ei mainita myöskään niiden tarkkaa sijoittumista hankealueeseen nähden eli rajautuvatko ne alueeseen, kuten ilmakuviosta voisi päätellä. Myöskään ei ole selostettu luontotyyppien oletettavaa muutosta kuivatusvaikutuksen osalta. Suomen ympäristökeskus on tehnyt LUTU –selvityksen, jossa käsitellään Letot - luontotyyppien uhanalaisuutta. Selvityksen mukaan Pohjois-Suomessa välipintakoivuletot, välipintaletot ja luhtaletot ovat erittäin uhanalaisia (EN) lettotyyppejä ja näiden lisäksi on myös silmälläpidettäviä (NT) lettotyyppejä. Tainivaaranaavan turve-

tuotantoalueella saattaa olla ko. lettoja. Selostuksessa tarkempi lettosoiden tyypittely on jäänyt selvittämättä.

Avosuolla esiintyvien alueellisesti uhanalaisten kasvilajien punakämmekän, rauhoitetun ja alueellisesti uhanalaisen suovalkun, alueellisesti uhanalaisen karhunruohon ja rimpivihvilän säilymistä lettoalueilla hankkeen toteutumisen myötä ei ole selostettu, vaan on pohdittu alueellisesti uhanalaisten lajien sijoittumista aluekuvioille 3 c ja 3 a. Ojituksen todetaan vain jossain määrin jo vaikuttaneen kasvillisuuteen ja ojituksen aiheuttama reunavaikutus ulottuu korkeintaan muutaman kymmenen metrin etäisyydelle. Tästä toisaalta voidaan karkeasti päätellä, että kasvilajit tulevat säilymään hankkeen itäpuolen suoalueilla.

Linnusto

Linnustaselvitys on tehty alueelta, mutta arvioinnissa ei ole havainnollistettu, miten lähellä tuotantoalueen reunavyöhykettä uhanalaisten ja huomionarvoisten lajien esiintymät sijaitsevat. Myöskään sitä, miten sijoittuvat avosuolla linnuston kannalta arvokkaimmat pesimis- ja ruokailualueet mm. mainittuihin meluvaikutuksiin nähden.

Linnuston on todettu 2007 tehdyn selvityksen perusteella olevan lajistoltaan ja parimäärältään tyypillistä Pohjois-Pohjanmaalla ja Etelä-Lapin muuttumasoilla tavattavaa lajistoa. Laskennoissa tavattiin 24 lajia ja 54 paria, joiden laskennallinen minimiparimäärä on 133.

Hankealueella tavatut, liro ja leppälintu, ovat Suomen kansainvälisiä erityisvastuu lajeja ja käki on luokiteltu Suomen kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa vaarantuneeksi lajiksi. Näiden lajien esiintyminen ei kuitenkaan tarkoita, että hankealueella olisi merkittävää vaikutusta ko. lajien pesimis- ja ruokailuympäristöjen tuhoutumiseen ja kantojen alueelliseen heikentymiseen. Lähiympäristön suot ja metsät ovat riittävän laajoja ja monipuolisia turvaamaan em. lajien elinympäristötarpeet. Hankealueen itäpuolelta havaittu suopöllö mainittiin melulle herkkänä lajina, joka voi häiriintyä turvetuotannon melusta.

Natura-arvio

Natura- tarveharkinnassa ei ole käsitelty Simojoen Natura-alueelle kohdistuvia turvetuotannon vaikutuksia yksin ja yhdessä muiden hankkeiden yhteisvaikutuksia vedenlaadun muutosten kautta. Perustelut jäävät siihen, että jokihelmisimpukan ja kirjojokikorennon tunnetut havaintopaikat sijoittuvat kauas Tainivaaranaavan tuotantoalueesta. Tarveharkinta on varsin niukka selvitysten ja perustelujen puuttuessa erityisesti veden laadun muutosvaikutusten kautta. Tarveharkinnassa olisi ollut tarpeellista käsitellä vedenlaadun ekologisista kokonaisvaikutuksista koko Simojoen osalta. Arviointiselostuksessa perustelut tukeutuvat suojeluperusteena olevien lajien vanhoihin havaintoihin.

Vaikutukset maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat puheena olevassa hankkeessa alueidenkäyttöön kohdistuvia tavoitteita, eivät maakuntakaavoitusta. Aiottu turvetuotantoalue on varattu Länsi-Lapin seutukaavassa tähän tarkoitukseen, eikä hanke siten aiheuta maankäytön suunnittelun tarpeita. Yleista-

voitteista vesien hyvän tilan saavuttaminen ja ylläpitäminen on myös kyseisessä turvetuotantohankkeessa edistettävä asia. YVA-selostuksen mukaan kuntoonpano- tai tuotantovaiheen vesistökuormituksesta aiheutuva vesistövaikutus on vesistöstä riippuen joko kohtalainen tai erittäin pieni. Näin ollen hankkeen ei ole katsottava olevan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen.

Vaikutukset maisemaan

Hankkeen vaikutukset maisemaan on selostuksessa kuvattu riittävän hyvin.

Vaikutukset kulttuuriperintöön

Museoviraston lausunnon mukaan hankkeella ei ole merkittäviä vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Vaikutukset ilmastonmuutokseen

Ympäristökeskus toteaa, kuten Lapin luonnonsuojelupiirikin lausunnossaan, että arviointiselostuksessa on hieman harhaanjohtavasti kirjoitettu turvetuotannon kasvuun liittyvistä energiantuotantoratkaisuista sekä tuotannon liittymisestä biopolttoaineiden käytön lisäämiseen (s. 3). Muutoin selostuksessa on arvioitu riittävällä tarkkuudella hankkeen kasvihuonevaikutuksia.

Tuotannon aiheuttamat pöly- ja meluvaikutukset

Selostuksessa arvioinnit on tehty kirjallisuustietojen pohjalta. Olettaessa huomioon tuotantoalueen etäisyys lähimmistä häiriintyvistä kohteista arviointipohjaa voinee pitää YVA-menettelyssä riittävänä. Asutusta ei ole lähistöllä.

On epätodennäköistä, että turvepöly aiheuttaisi lähialueiden asukkaille terveysriskejä.

Tuotantoalueen ympärillä on runsaasti melua vaimentavaa puustoa. Vallitsevat tuulen suunnat ovat poispäin asutuksesta. On epätodennäköistä, että asutukselle aiheutuu merkittävää meluhaittaa tai ohjearvojen ylittymistä.

Liikenteen aiheuttamat vaikutukset

Liikenteen osalta ympäristökeskus viittaa Lapin tiepiirin lausuntoon. Selostuksessa olisi tullut mainita, että lisääntyvä raskas liikenne on selkeästi hankkeen haittavaikutuksia. Lisääntyvän liikenteen aiheuttama asukkaiden onnettomuusriski olisi tullut mainita myös vaikutusten vertailun yhteenvetotaulukossa nro 23. Lisäksi arviointiselostuksessa olisi voitu arvioida tarkemmin lisääntyneiden turvekuljetusten ja lisääntyneiden puukuljetusten yhteisvaikutuksia ja niiden mahdollisia vaikutuksia tienparannustarpeeseen ja onnettomuusriskiin.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa todettiin, että hankkeen yhteydessä on tarkoitus arvioida kuljetusreittien onnettomuusalttiita kohtia hankealueen läheisyydessä ja mahdollisia liikenneturvallisuuspuutteita sekä miettiä haitto-

jen lieventämismahdollisuuksia. Näitä tietoja ei arviointiselostuksessa kuitenkaan ole esitetty.

Sosiaaliset vaikutukset

Arviointiselostuksessa on esitetty hankkeen sosiaalisia vaikutuksia eli hankkeen vaikutuksia ihmisten elinoloihin. Sosiaalisten vaikutusten arviointi perustui etupäässä tehtyihin kyselyihin ja haastatteluihin. Ottaen huomioon, että kyselyn otanta oli suhteellisen pieni, ei kyselyn pohjalta voida kovin vankkoja johtopäätöksiä esittää. Virkistyskäyttöön annettiin suhteellisen paljon kielteisiä vastauksia. Kuitenkin yhteenveto taulukossa mainitaan, ettei hankkeella olisi merkittäviä sosiaalisia vaikutuksia. Marjastus, metsästys, kalastus ja asumisviihtyvyys olisi syytä ollut käsitellä perusteellisemmin myös yhteenvetotaulukossa.

Vaikutukset elinkeinoelämään, työllisyyteen ja talouteen

Hankkeen vaikutukset elinkeinoelämään, työllisyyteen ja talouteen on esitetty varsin yleisellä tasolla.

Ympäristökeskus yhtyy paliskuntain yhdistyksen lausunnossaan esittämiin, että selostuksessa ei tuoda esiin keinoja, miten porotaloudelle hankkeesta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia pienennetään, vaikka YVA:n yksi keskeisimmistä tehtävistä on tuottaa tietoa ja kartoittaa haitallisten vaikutusten ehkäisykeinoja. Porotalouden osalta olisi selostuksessa pitänyt olla hankealuetta laajemmalle ulottuvien vaikutusten arviointi.

Riskit ja toimenpiteet niiden varalta

Ympäristökeskuksen mielestä selostuksessa on riittävällä tavalla esitetty mahdollisia toiminnasta aiheutuvia riskejä ja toimenpiteitä niiden välttämiseksi.

Yhteisvaikutukset

Hankkeen lähialueella saattaa olla toiminnassa tai vireillä muita ympäristölle häiriöitä tuottavia toimintoja, kuten muut turvetuotantoalueet, metsätalous, soranotto, jne. Näillä toiminnoilla voi olla yhteisvaikutuksia erityisesti vesistö-, liikenne-, melu-, pölyvaikutusten osalta mm. porotaloudelle, virkistyskäytölle, viihtyvyydelle. Selostuksessa ko. tietoja on esitetty eri yhteyksissä, mutta koava yhteenveto yhteisvaikutuksista puuttuu.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Haitallisten vaikutusten vähentämiskeinoja on käsitelty selostuksessa varsin suppeasti. Konkreettisina vähentämiskeinoina on esitetty kuivatusvesienkäsittelymenetelmät ja toimenpiteitä pöly- ja meluvaikutusten lieventämiseksi. Sen sijaan toimenpiteitä poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi sekä kasvavan liikenteen aiheuttamien haittojen vähentämiseksi ei ole esitetty.

Vaikutusten seuranta

Arviointiselostuksessa on esitetty ehdotus turvetuotantoalueen päästöjen ja vaikutusten seurantaohjelmaksi, jonka tarkoituksena on systemaattisella ja säännöllisellä ympäristötietojen kokoamisella ja niiden analysoinnilla tunnistaa turvetuotannon aiheuttaman ympäristökuormituksen suuruus ja sen vaikutukset ympäristöön.

Ympäristölupahakemuksen yhteydessä laaditaan kuntoonpano- ja tuotantovaiheen päästötarkkailusuunnitelma sekä vesistövaikutusten tarkkailusuunnitelma. Kalastovaikutuksia tarkkaillaan, mikäli kalatalousviranomainen katsoo ko. tarkkailun tarpeelliseksi. Ympäristökeskuksen mielestä melu-, pöly- tai pohjavesitarkkailuja ei ole tarpeen esittää, koska niiden osalta vaikutukset lienevät vähäiset.

Osallistuminen

Selostuksessa on kuvattu ympäristövaikutusten arviointimenettely, lausunnot ja mielipiteet arviointiohjelmasta sekä järjestetyt tiedotus- ja yleisötilaisuudet. Osallistumiseen voidaan kuulua myös kyselyn ja haastattelujen järjestäminen, jota tässä arviointimenettelyssä käytettiin hyväksi. Tosin tehty kysely olisi ollut paikallaan ulottaa laajemmalle alueelle varsinkin Simojoen alajuoksun suuntaan.

Tarvittavat luvat

Tarkastelusta puuttuu vesilain mukaisen luvan tarve, vaikka sekä pintavesi- että pohjavesiolosuhteet muuttuvat. Vesilain mukaista lupaa haetaan samanaikaisesti ympäristöluvan kanssa.

Muutoin arviointiselostuksessa on riittävät tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä luvista ja niihin rinnastettavista päätöksistä.

Raportointi

YVA -selostuksen rakenne on tavanomainen. Selostuksen ulkoasu on asiallinen, teksti on jäsennelty selkeästi ja se etenee loogisesti. Sen sijaan kirjoitusvirheitä on jäänyt melko runsaasti. Selostuksesta jää vaikutelma, että se on kiireellä laadittu. Teksti on monin paikoin yleisellä tasolla toteavaa ja pitkälti kirjallisuustietoihin tai muiden turvetuotanto-alueiden selvityksiin painottuvaa selostusta. Tämän hankkeen osalta selvityksiä ei ole laajasti tehty ja perustelut eivät myöskään painotu ko. hankkeeseen. Arviointiselostuksen laatimiseen osallistuneet tekijät on mainittu, mutta heidän asiantuntijuutta ei ole selvitetty. Selostuksesta on laadittu erillinen tiivistelmä, joka olisi saanut olla mukana myös varsinaisessa YVA-selostuksessa.

Arviointiselostuksen riittävyys ja yhteenveto

Tainivaaranaavan turvetuotantohankkeen ympäristövaikutukset on pääosin arvioitu arviointiohjelmassa esitetyllä tavalla. Kaikkia yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa esitetyt tarkennuksia ohjelmaan ei ole otettu huomioon tai huomioon ottamatta jättämistä ei ole riittävästi perusteltu.

Suurimpana puutteena voidaan pitää, että hankkeesta ei ole esitetty kuin kaksi vaihtoehtoa, joista toinen on hankkeen toteuttamatta jättäminen. Vaihtoehtojen vertailu on tämän vuoksi jäänyt varsin pinnalliseksi. Painopiste ympäristövaikutuksia selvittäessä on asetettu merkittäviksi arvioituihin ja koettuihin vaikutuksiin, kuten vesistövaikutuksiin, kalastolle ja kalastukselle aiheutuviin vaikutuksiin, tuotantoalueen ja sen ympäristön luontovaikutuksiin, ilmaan kohdistuviin vaikutuksiin sekä ihmisiin kohdistuviin vaikutuksiin.

Puutteista huolimatta yhteysviranomaisen katsoo, että Tainivaaranaavan ympäristövaikutusten arviointiselostus täyttää pääosin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (268/1999) 12 §:ssä esitetyt vaatimukset.

Mikäli hankevastaava hakee ympäristölupaa Tainivaaranaavan turvetuotantoalueelle, tulee lupahakemus sisältää ympäristönsuojeluasetuksen 3 luvussa määritellyt tiedot. Hankkeesta vastaavan tulee lupahakemuksessa täydentää tai tarkentaa tietoja niiden puutteiden osalta, joita tässä lausunnossa sekä muissa arviointiselostuksesta annetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä on tuotu esiin. Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan lupahakemuksessa tulee erityisesti seuraaviin asioihin saada tarkennuksia ja selvityksiä:

- Lupahakemuksessa tulee panostaa haitallisten vaikutusten ehkäisemiseen sekä seurannan ja tarkkailun merkitykseen etenkin vesistövaikutusten osalta
- Tuotantoalueen kuntoonpanosuunnitelmat ja kuivatusvesien vesiensuojelurakenteiden tekniset suunnitelmat tarkentuvat ympäristölupahakemuksessa. Lupahakemus tulee sisältää tarkempia tietoja siitä, kuinka pintavalutuskentän paikka valitaan ja miten kentän moitteeton toimivuus varmistetaan.
- Lupahakemuksessa tulee selvittää rapukannan tila hankkeen vaikutusalueella (Myllyoja ja Tainikoski suvantoineen)
- Lupahakemukseen tulee tehdä uhanalaiseksi luokitellun jokihelmisimpukan eli raakun pienimuotoinen inventointi hankkeen vaikutusalueella (Myllyoja ja Tainikoski suvantoineen)
- Lupahakemuksessa tulee selvittää hankkeen vaikutus hankealueen itäreunaan rajautuvien lettosuokuvioihin ja samalla selvittää ko. suotyyppien uhanalaisuus perustuen Suomen ympäristökeskuksen laatimaan LUTU – selvitykseen
- Lupahakemuksessa on tarpeen Natura- tarveharkinta selvittää ja perustella erityisesti veden laadun muutosvaikutusten kautta. Tarveharkinnassa on tarpeen käsitellä vedenlaadun ekologisista kokonaisvaikutuksista koko Simojoen osalta. Arviointiselostuksessa perustelut tukeutuvat suojeluperusteena olevien lajien vanhoihin havaintoihin.
- Lupahakemuksessa tulee tarkastella yksityiskohtaisemmin Tainikosken merkitystä poikastuotantoalueena ja matkailu- ja virkistyskalastuskohteena.

- Lupahakemuksessa tulee selvittää tarkemmin lisääntyneiden turvekuljetusten ja lisääntyneiden puukuljetusten yhteisvaikutuksia ja niiden mahdollisia vaikutuksia tienparannustarpeeseen ja onnettomuusriskiin.
- Lupahakemuksessa tulee selvittää ja esittää perusteellisemmin, millainen on hankkeen jälkikäyttö ja mikä on sen vaikutukset ympäristölle ja poroelinkeinolle.

Yhteysviranomaisen lausunnosta tiedottaminen

Tämä lausunto toimitetaan hankkeesta vastaavalle, jolle toimitetaan kopiot lausunnoista ja mielipiteistä. Alkuperäiset lausunnot säilytetään Lapin ympäristökeskuksen arkistossa. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi lausunnon antajille ja mielipiteen esittäjille. Lausunto on nähtävillä Simon kunnanvirastossa ja Simon pääkirjastossa sekä Lapin ympäristökeskuksessa kuukauden ajan lausunnon antamisesta. Lausunto on saatavilla myös sähköisesti osoitteesta www.ymparisto.fi/lap > ympäristönsuojelu > ympäristönvaikutusten arviointi YVA ja SOVA > päättyneet YVA-hankkeet. Tämän jälkeen arviointimenettely päättyy.

Lausunnon laatimiseen osallistuneet

Tämän lausunnon laatimiseen ovat Lapin ympäristökeskuksessa osallistuneet ylitarkastaja Pekka Herva (luonnonsuojeluasiat, luontoselvitykset ja Natura-asiat), ylitarkastaja Eira Luokkanen (vesistövaikutukset), biologi Petri Liljaniemi (vesistövaikutusten kalasto- ja pohjaeläinselvitykset), ylitarkastaja Leena Ruokanen (maankäyttö- ja kaavoitusasiat), hydrogeologi Heikki Hautala (pohjavesiasiat) ja ympäristönsuojelupäällikkö Tiina Kämäräinen.

Johtajan sijainen

Ympäristönhoidon päällikkö

Kari Porsanger

Vanhempi insinööri

Reino Kurkela

JAKELU

Simon Turvejaloste Oy suoritemaksua vastaan

TIEDOKSI

Lausunnon antajat

Lapin TE-keskus, kalatalousyksikkö

Ympäristöministeriö

Suomen ympäristökeskus

LIITTEET

Suoritemaksu ja maksun määrätymisen perusteet

Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus

SUORITEMAKSU

Maksu **6420 €**

Maksun määräytymisen perusteet

Arviointiselostus on tullut vireille 9.3.2009, joten maksu määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) perusteella annetussa ympäristöministeriön asetuksessa (1387/2006) alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista perittävistä maksuista esitetyn maksutaulukon mukaan. Maksutaulukon mukaan YVA-laissa tarkoitettua lausunnosta arviointiselostuksesta perittävän maksun suuruus yhden kunnan alueella on 6420 €.
(Hkp-tili 350102152/M10/3012/531/MT3)

Oikaisun hakeminen maksuun

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ympäristökeskukselta. Lausunnon liitteenä on ohjeet maksua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemiseen.